PIRMOJI PAGALBA IŠTIKUS ALERGINEI REAKCIJAI

Jolanta Rybalko
2018, Trakai

ALERGIJA – KAS TAI?

Tai ypač stiprus žmogaus organizmo apsauginės sistemos atsakas į iš aplinkos patekusias, paprastai žmogui nekenksmingas, medžiagas

ALERGIJA

- Kovą su įsibrovėliu organizme atlieka antikūnai: esant kontaktui su konkrečiu alergenu, jie pradeda gaminti specialius baltymus – imunoglibulinus - antikūnus, kurie sąveikaudami su alergenais sukelia alerginį uždegimą

- Nevaldoma ir negydoma alergija progresuoja, o pati pavojingiausia reakcija – **anafilaksinis šokas**

ANAFILAKSIJA

Tai gyvybei pavojinga, greitai besivystanti alerginė reakcija, kuri pažeidžia dvi ir daugiau organų sistemų :

- odos
- kvėpavimo
- virškinimo
- širdies kraujagyslių

DAŽNIAUSI ALERGENAI GALINTYS SUKELTI ANAFILAKSINĘ REAKCIJĄ

- Vaistai (penicilinas)
- Maistas: graikiniai riešutai, žemės riešutai, žuvis, jūros gėrybės, kiaušiniai, karvės pienas
- Vabzdžio įkandimas: bitės, vapsvos, skruzdės

GYVYBEI PAVOJINGOS ANAFILAKSINĖS BŪKLĖS POŽYMIAI

- staigi ligos pradžia (nuo kelių minučių iki dviejų valandų nuo kontakto su alergenu) ir greitas progresavimas
- žinomas ar numanomas kontaktas su alergenu
- dviejų ir daugiau organų sistemų pažeidimo požymiai

ODOS PAŽEIDIMO POŽYMIAI:

- odos paraudimas
- dilgėlinis bėrimas
- akių paraudimas
- niežulys (gali būti be bėrimo)
- tinimas (pvz., liežuvio, lūpų, ausų, vokų)

ODOS PAŽEIDIMO POŽYMIAI

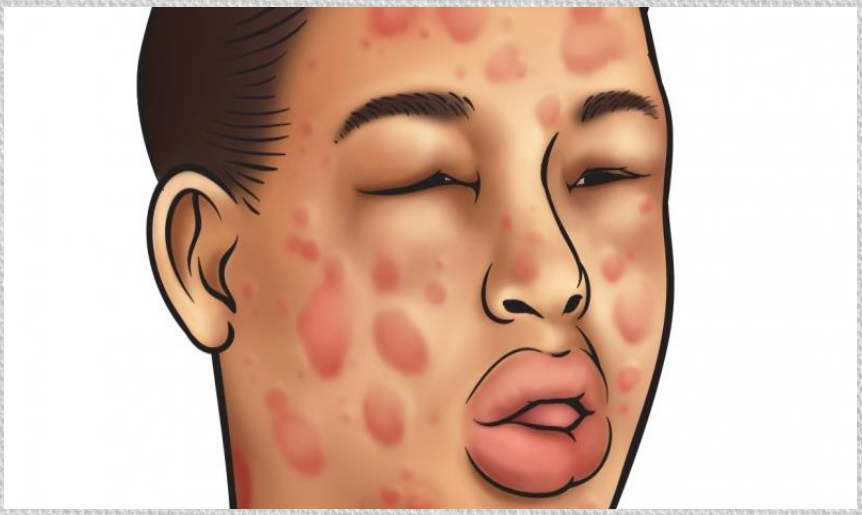

KVĖPAVIMO SISTEMOS PAŽEIDIMO POŽYMIAI:

- užkimęs balsas
- dusulys
- pasunkėjęs, triukšmingas įkvėpimas ar iškvėpimas
- kosulys
- staiga atsiradusi vandeninga sloga
- nosies užburkimas
- negalėjimas ryti

KVĖPAVIMO SISTEMOS PAŽEIDIMO POŽYMIAI:

- ***Gerklų edema*** – patinsta veidas, kaklas, sunku kvėpuoti, atsiranda šiurkštus, panašus į gaidžio giedojimą, kvėpavimas
- ***Bronchų spazmas*** – dusulys, sunku iškvėpti, švokščiantis kvėpavimas
- ***Plaučių edema*** – dusulys, padažnėjęs kvėpavimas (plaučiuose renkasi vanduo)

ŠIRDIES-KRAUJAGYSLIŲ SISTEMOS PAŽEIDIMO POŽYMIAI:

- silpnumas
- blyškumas
- širdies padažnėjęs plakimas
- krūtinės skausmas
- nerimas
- suglebimas
- alpimas
- sąmonės praradimas

VIRŠKINIMO SISTEMOS PAŽEIDIMO POŽYMIAI:

- pykinimas
- vėmimas
- pilvo skausmas
- pilvo diegliai
- viduriavimas

ANAFILAKSINIS ŠOKAS

- silpnumas
- blyškumas
- sumažėjęs arterinis kraujospūdis
- kolapsas (ūminis smegenų kraujagyslių nepakankamumas, kai sumažėjus kraujagyslių tonusui, staiga sutrinka gyvybinės organizmo funkcijos)

KAIP APSISAUGOTI?

- Paklausti nukentėjusio ar jis turi su savimi adrenalino švirkštą (paprastą švirkštą arba automatinį – autoinjektorių) ir padėti jam susišvirkšti adrenalino į raumenis

Tai svarbiausias vaistas anafilaksijai gydyti!

Adrenalinas leidžiamas į raumenis vidurinio šlaunies trečdalio šoniniame paviršiuje

SVARBU

- Jei praeityje esate turėję kontaktą su alergenu, patyrę sunkią alerginę reakciją, visuomet reikėtų su savimi nešiotis specialius vaistus arba adrenalino autoinjektorių
- Turint adrenalino autoinjektorių būtina nuolat patikrinti jo galiojimo laiką ir laiku atnaujinti vaisto atsargas
- Bet kokiu atveju po anafilaksinio šoko būtina kreiptis į gydytoją

PIRMOJI PAGALBA (I)

- Nutrakti kontaktą su alergenu
- Nukentėjusiajam suteikti tokią padėtį, kuri jam būtų patogi:
  - jei vyrauja dusulys – sėdima padėtis
  - jeigu jaučia silpnumą, svaigsta galva – paguldyti ir kojas pakelti aukščiau nei jo galva
- Atlaisvinti nukentėjusiajam drabužius, kad būtų lengviau kvėpuoti

PIRMOJI PAGALBA (II)

- Jei žmogus vemia ar kraujuoja iš burnos paversti jį ant šono ar paguldyti į stabilią šoninę padėtį, kad būtų išvengta užspringimo
- Stebėti gyvybinius požymius – sąmonę (ar kalbinamas žmogus atsako), pulsą ir kvėpavimą, kol atvyks medikai
- Nukentėjusįjį būtina vežti į gydymo įstaigą nors ir pagerėtų sveikata

(Po anafilaksijos dažnai simptomai atsikartoja, todėl būtina, kad toks žmogus būtų stebimas gydymo įstaigoje bent kelias valandas)

PIRMOJI PAGALBA ĮGĖLUS BITEI IR PRASIDĖJUS ALERGINEI REAKCIJAI (I)

Įgėlus vapsvai ar širšei ant odos atsiranda kelių cm odos iškilimas, oda paraudonuoja, jaučiamas niežulys, deginimas, patinimas

Įgėlus **bitei**, įgėlimo vietoje rasite ir geluonį, kuris nuodus leidžia ilgiau nei minutę, todėl jį kuo skubiau reikėtų ištraukti

Geluonio negalima traukti pincetu ar pirštais, nes taip jį galima suspausti ir visus jame esančius nuodus išleisti po oda

Kad to išvengti, reikia **panaudoti tvirto plastiko kortelę** ar **bukąją peilio geležtės dalį** – atsargiai braukti kortelės kraštu per odą, ir, jei reikia, pakartoti keletą kartų

PIRMOJI PAGALBA ĮGĖLUS BITEI IR PRASIDĖJUS ALERGINEI REAKCIJAI (II)

Pašalinus geluonį:

- odą dezinfekuoti
- uždėti šalčio ant įkandimo vietos
- šaltį laikykite 15 – 20 min., tada darykite pertrauką 15 – 20 min. ir tęskite toliau

Galima:

✓Pažeistą vietą patepti antihistamininiais vaistais

✓Išgerti antihistamininių vaistų, kurie malšina niežėjimą patinimą

KOKIE POŽYMIAI BYLOJA, KAD PRASIDĖJO ALERGINĖ REAKCIJA

- Oda aplink įgėlimo vietą pradeda raudonuoti, tinti
- Atsiranda dilgėlinis viso kūno bėrimas
- Padažnėja kvėpavimas, vėliau gali atsirasti švokštimas

Sunkėjant alerginei reakcijai ar bitei įgėlus į liežuvį ar minkštuosius burnos audinius ir jiems ištinus:

- pasidaro sunku kvėpuoti, žmogus pradeda dusti
- sutrinka širdies veikla
- stipriai padažnėja pulsas, ima daužytis širdis
- atsiranda pykinimas, viduriavimas

KAIP SUTEIKTI PIRMĄJĄ PAGALBĄ IR PALENGVINTI ĮGĖLIMO SKAUSMĄ?

Pastebėjus pirmuosius alergijos simptomus **kuo skubiau kviesti greitąją pagalba**, o belaukiant medikų, padėti nukentėjusiam žmogui palengvinti alergijos simptomus, nes svarbi kiekviena sekundė

Prasidėjus stipriai alerginei reakcijai, žmogų vos per kelias minutes gali ištikti anafilaksinis šokas, kuris neretai baigiasi mirtimi

PIRMOJI PAGALBA (III)

Jei nukentėjusysis prarado sąmonę, atverti kvėpavimo takus ir įvertinti kvėpavimą – jei jis nekvėpuoja pradėti gaivinimą (30 krūtinės paspaudimų ir 2 įpūtimai)

GYVYBĖS GRANDINĖ

Tai santrauka gyvybiškai svarbių nurodymų reikalingų sėkmingam gaivinimui ištikus pirminiam širdies sustojimui, tiek kvėpavimo sustojimui išsivysčiusiam dėl širdies sustojimo

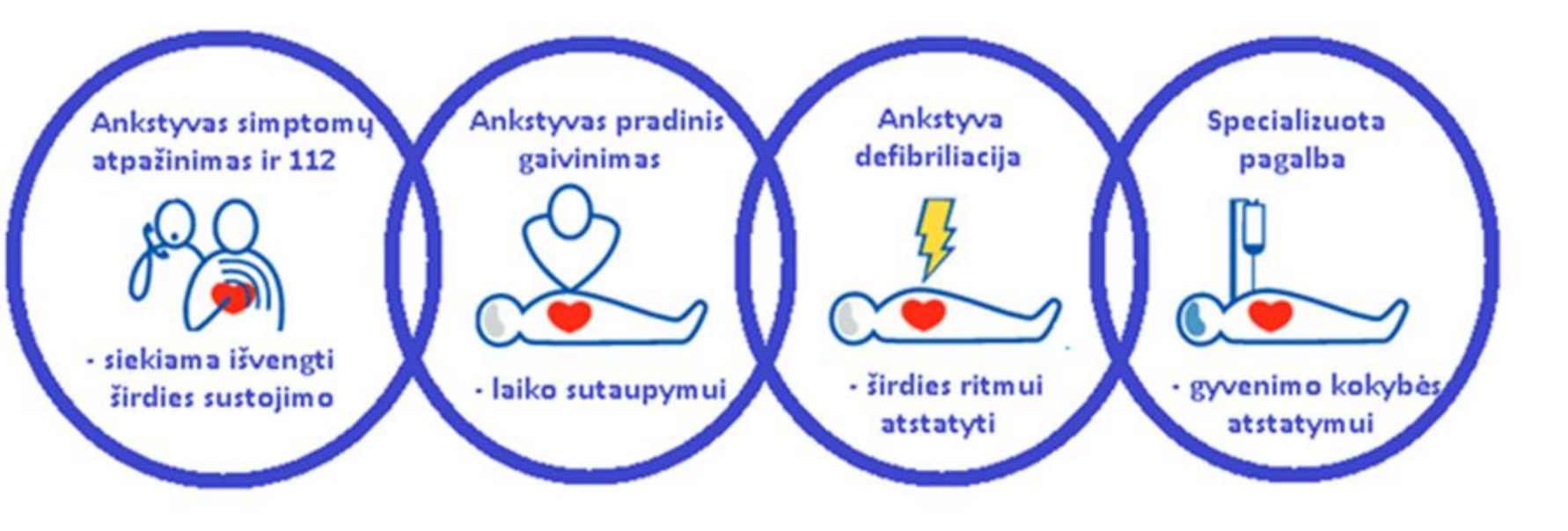

PIRMOJI PAGALBA (IV)

Kviesti greitąją medicininę pagalbą, nurodant kas atsitiko, tikslų adresą, o esant galimybei pasitikti GMP ar paaiškinti kaip nuvykti prie nukentėjusiojo

Telefonai : 112; 033; 103; 03

PRADINIO GAIVINIMO SEKA

1. SAUGUMAS

- Įsitikinkite, kad jūs, auka ir aplinkui esantys žmonės yra saugūs

2. PATIKRINKITE AR AUKA REAGUOJA

- Švelniai papurtykite palietę aukos pečius ir garsiai paklauskite „Ar jums viskas gerai?“
  Jei auka atsako ir jei yra saugu, palikite jį tokioje pozicijoje kokioje radote

- Pasistenkite išsiaiškinti, kas nutiko nukentėjusiajam ir suteikite atitinkamą pirmąją pagalbą

- reguliariai vertinkite aukos būklę

3. KVĖPAVIMO TAKAI

- **Atverkite kvėpavimo takus:**

– paguldykite auką ant nugaros
– uždėkite ranką ant aukos kaktos ir švelniai atloškite galvą
– pirštų galiukais paimkite aukos smakrą ir pražiodykite burną taip atverdami kvėpavimo takus
– žiūrėkite, jauskite, klausykite **ne ilgiau kaip 10 sekundžių** ar kvėpavimas normalus
– jei turite abejonių dėl įprasto kvėpavimo, veikite taip, lyg aukos kvėpavimas būtų nenormalus ir pasiruoškite atlikti pradinį gaivinimą

AUKA NEREAGUOJA IR NEKVĖPUOJA/ KVĖPUOJA NENORMALIAI

- Jei turite pagalbininkų, paprašykite, kad jie paskambintų skubios pagalbos tarnybai (112), kitu atveju skambinkite patys
- Jei įmanoma, likite su auka, kai skambinate
- Įjunkite telefono garsiakalbį, kad skubiai galėtumėt pasikonsultuoti su dispečere

Pradėkite krūtinės ląstos paspaudimus

- Atsiklaupkite prie aukos
- Vienos rankos plaštakos pagrindą padėkite paciento krūtinės centre (krūtinkaulio apatinė dalis), o kitos rankos plaštakos pagrindą uždėkite ant pirmosios rankos ir sunerkite pirštus
- Palinkite vertikaliai virš paciento krūtinės ir spauskite krūtinkaulį žemyn apie 5 cm (nepraraskite kontakto tarp savo rankų ir krūtinkaulio)
- Kartokite paspaudimus 100-120 kartų per minutę (30x2x30x2...)

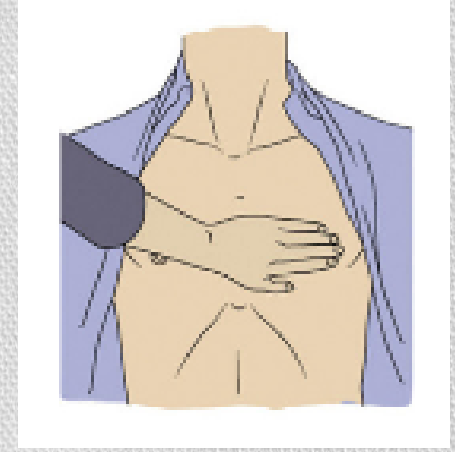

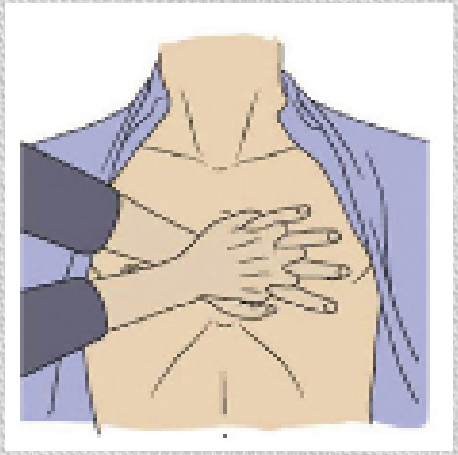

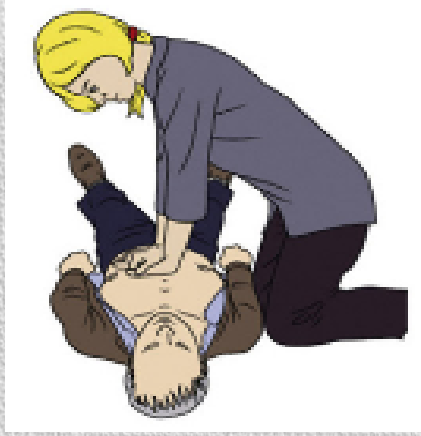

JEI MOKATE IR GALITE

- Po 30 paspaudimų dar kartą atverkite kvėpavimo takus, atlošdami galvą ir pakeldami smakrą.
  Esančios ant kaktos rankos smiliumi ir nykščiu uždarykite nukentėjusiojo nosį, spausdami jos minkštąją dalį.
  Leiskite burnai atsidaryti, tačiau išlaikykite pakeltą smakrą.
  Normaliai įkvėpkite ir lūpomis apžiokite paciento burną. Stenkitės, kad lūpos gerai priglustų prie paciento veido.
  Tolygiai pūskite į burną, stebėdami kylančią krūtinę. Įpūtimas turėtų trukti apie 1sek., kaip ir normaliai kvėpuojant; tai yra efektyvus įpūtimas.
  Laikydami atloštą galvą ir pakeltą smakrą, atitraukite savo burną nuo paciento ir stebėkite kaip išeinant orui, nusileidžia paciento krūtinė.
  Reikia atlikti 2 efektyvius įpūtimus, todėl įkvėpkite ir dar kartą įpūskite nukentėjusiam į burną. Du įpūtimai neturi užtrukti ilgiau kaip 5 sekundes.
  Tada, negaišdami rankas vėl teisingai uždėkite ant paciento krūtinkaulio ir atlikite 30 krūtinės paspaudimų.
  Tęskite krūtinės paspaudimus ir įpūtimus santykiu 30:2.

PREVENCINĖS PRIEMONĖS NUO VABZDŽIŲ ĮGĖLIMŲ

- Reikėtų būti akyliems valgant ar iškylaujant lauke, nes vabzdžiai mėgsta nutūpti ant kvapnių ir saldžių maisto produktų, įvairių vaisių, šokoladų, ledų ar gėrimų
- Įvairius skysčius gamtoje gerti iš **permatomos taros** – taip lengviau pastebėsite jei į gėrimą bus įkritęs vabzdys ir išvengsite vabzdžio patekimo į burną ar įgėlimo į liežuvį
- Prieš sėdant ant kokio paviršiaus reikėtų apsižiūrėti ar nėra aplinkui vabzdžių

BŪKITE BUDRŪS IR SVEIKI!
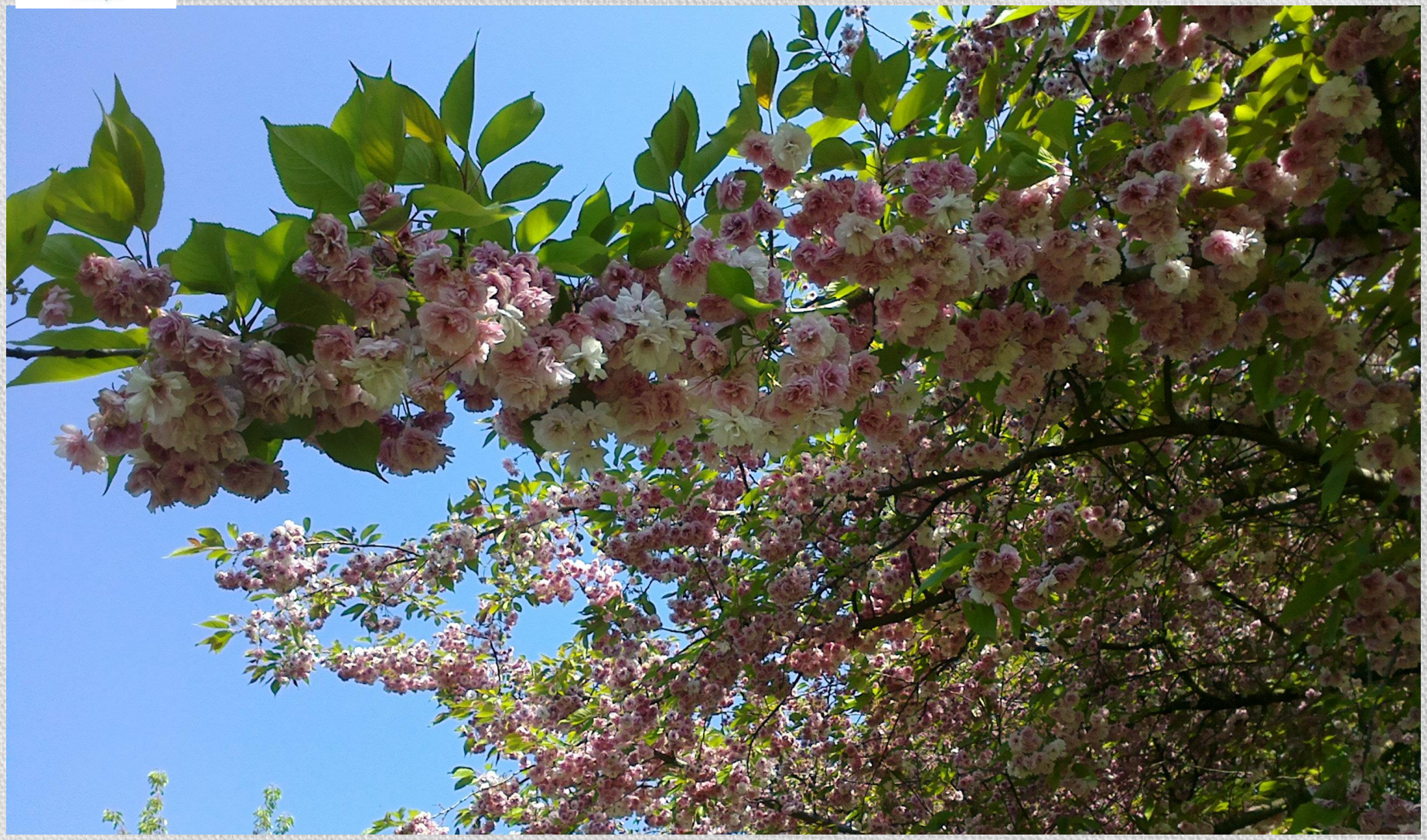
AČIŪ UŽ DĖMESĮ